

УДК 378.016:821.161.2]:008:614.253.4

DOI: [https://doi.org/10.33272/2522-9729-2019-4\(187\)-67-72](https://doi.org/10.33272/2522-9729-2019-4(187)-67-72)

Цуркан Марія

ORCID iD <http://orcid.org/0000-0003-2866-1743>

МОВА ЯК ЗАСІБ СОЦІАЛІЗАЦІЇ СТУДЕНТА-ІНОЗЕМЦЯ В МЕДИЧНИХ ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

А Присвячено проблемі соціалізації іноземного студента в медичних закладах вищої освіти. Визначено роль мови в цьому процесі, описано труднощі, з якими зустрічається іноземець у ході первинної адаптації, та способи їхнього подолання, окреслено можливі шляхи інтенсифікації соціалізації іноземця в українському освітньо-культурному просторі.

Ключові слова: іноземний студент; соціалізація; адаптація; українська мова як іноземна; соціум

Актуальність дослідження і постановка проблеми. Інтернаціоналізацію вищої освіти сьогодні можемо вважати пріоритетним напрямом розвитку освітніх систем більшості країн світу, України зокрема. Саме інтернаціоналізація, як результат – академічна мобільність, обумовлюють конкурентоздатність освітніх закладів серед іноземних студентів. Важливість залучення іноземних студентів до української національної освітньої системи прописана в Національній стратегії розвитку освіти України на 2012–2021 роки, Державній національній програмі «Освіта» («Україна XXI століття»), де зазначається, що одним із напрямів інтеграції національної системи освіти в міжнародний освітній простір є навчання іноземців у вищих навчальних закладах України й вдосконалення системи підготовки та перепідготовки фахівців для зарубіжних країн із метою зміцнення й розвитку міжнародних зв'язків. Однак реалізувати цю мету складно, якщо не створити сприятливих умов входження іноземного студента не тільки в освітній український національний простір, а й в український соціум взагалі.

Вищезгадані програми розвитку української освіти тільки декларують залучення іноземців як один із напрямів розвитку української освітньої системи і запоруку її інтернаціонального розвитку, однак на черзі – розробка цілого комплексу засобів для побудови парадигми міжнаціональної комунікації іноземців та українського соціуму, українського студентства як комплексного підходу до соціалізації іноземного студента в Україні. Перед нашою вищою освітою, медичною як найпопулярнішою серед іноземних студентів зокрема, одним із головних завдань стоїть модернізація навчального процесу не тільки в напрямі формування професійної компе-

тентності майбутніх фахівців для зарубіжних країн, а й сприяння соціальному вихованню особистості іноземних студентів. Ефективність професійного зростання студента-іноземця великою мірою залежить від його емоційно-психологічного задоволення освітнім процесом, тому особлива увага до соціалізації в освітньому й національно-культурному просторі вважаємо актуальною соціально-педагогічною проблемою.

Аналіз попередніх досліджень і публікацій. Проблема соціалізації індивіда перебуває в полі зору багатьох наук: філософії, психології, соціології, соціолінгвістики, риторики, однак в останні роки цією проблемою все більше цікавляться педагоги, і це цілком логічно. Адже за влучним спостереженням Н. Голуб, «навчання у ВНЗ вважають періодом соціалізації людини, тобто формування її як особистості в конкретних соціальних умовах, засвоєння соціального досвіду, що згодом перетворюється на власні цінності й орієнтації і вибіркове введення у систему поведінки норм і шаблонів, узвичаєних певною групою і суспільством» [6, с. 60]. На початку ХХ століття проблема соціалізації молоді розглядали в працях Г. Тарда, Г. Лебона, Т. Парсонса, Е. Дюркгейма та ін. У сучасній українській педагогіці, соціальній педагогіці зокрема, проблемі соціалізації індивіда в культурно-освітньому просторі присвячено праці О. Безпалько, В. Бочарова, Н. Лавриченко, А. Мудрик, Л. Новикова, С. Савченко, О. Севастьянкової, С. Харченко та ін., а до питання соціалізації іноземних студентів зверталися О. Бакало, О. Білик, К. Буракова, Н. Грищенко, Д. Порох, В. Стрельцова.

Проблема соціалізації студентської молоді стала центральною для низки дисертаційних досліджень. Так, пра-

цю Л. Дябел присвячено соціалізації студентів-першокурсників в умовах педагогічного університету (2008) [8], М. Алексєєва-Вовк – дослідженню педагогічних умов соціалізації студентів засобами культури мовлення (2008) [1], а дисертацію О. Севастьянової – соціально-педагогічним умовам соціалізації студентської молоді у виховному процесі вищого навчального закладу (2007) [11].

Виділення невіршених раніше частин загальної проблеми. Як бачимо, увага сучасних науковців-педагогів зосереджена на соціалізації українського студентства, і лише в дисертаційному дослідженні О. Бакало центром наукової рефлексії стали педагогічні умови адаптації іноземних студентів до навчання у вищих технічних навчальних закладах (2017) [2], а оскільки адаптація є лише першою стадією соціалізації, то згадане дослідження не вичерпує глибинної проблематики входження іноземного студента в український культурно-освітній простір, також залишилась невизначеною роль мови в цьому процесі.

Метою статті є визначення ролі мови в процесі соціалізації іноземного студента вищої медичної школи, окреслення ефективних напрямів соціально контрольованої соціалізації в контексті освітнього процесу.

Мета обумовила вирішення таких **завдань**: сформулювати власне визначення поняття «соціалізація іноземного студента», вивчити міжнародний досвід соціалізації іноземців, визначити основні етапи цього процесу.

Викладення основного матеріалу. Більша частина медичних закладів вищої освіти України сьогодні перетворилися на полікультурний простір, у якому процес педагогічної взаємодії між викладачем і студентом-іноземцем відбувається як динамічний «діалог культур», кінцевою метою якого має стати сформована система професійних компетенцій майбутнього медика. Однак ефективність такого формування залежить від низки факторів. При цьому на початковому етапі не лише результативність, а й навіть зав'язка цього діалогу залежить від соціалізації іноземця в українському суспільстві, а ключову роль у процесі соціалізації, на наш погляд, відіграє опанування української мови, адже основою соціалізації індивіда є комунікація.

Варто наголосити, що мова – це не тільки система лексико-граматичних і правописних норм, а й певний культурний конгломерат, що формує самосвідомість носіїв, є виразником культурно-історичної єдності нації, а для іноземного студента – це засіб пізнати іншомовний світ в усіх його вимірах, тобто якщо для носія мова виступає первинним засобом пізнання, то для іншомовного комуніканта-студента – це засіб соціалізації в чужому мовно-культурному просторі, а відтак – засіб професіоналізації. Тому цілком закономірно можемо стверджувати, що мова відіграє особливу роль в процесі соціалізації іншомовної

особистості, адже, по-перше, мова стає основним шляхом встановлення контакту з представниками українського соціуму, по-друге, через використання мови іноземець може окреслити коло своїх потреб і намірів, по-третє, через спілкування з українськими пацієнтами в ході опанування клінічних дисциплін іноземець здобуває професію, формує професійні навички.

І. Озьмінська, досліджуючи мовну компетентність як шлях до успішної особистості, цілком слушно зазначає: «У процесі соціальної адаптації та набуття життєвого досвіду кожна особистість набуває величезного внутрішнього змісту, має потребу ділитися цим досвідом із оточенням через мову. Саме мова дозволяє людині поділитися власними думками, поставити запитання, висловити ідеї, гіпотези, аргументувати заперечення й зауваження. Мова допомагає людині пізнавати світ, та й саме пізнання залежить від мови» [10, с. 176]. Дослідниця М. Алексєєва-Вовк вважає, що опанування культури мовлення сприяє успішній соціалізації студентів [1].

Процес соціалізації українського та іноземного студента суттєво відрізняється саме через природу ключового засобу цього процесу – мови. Якщо для українського студента комунікація відбувається рідною мовою, то для іноземця – українською як іноземною, що значно ускладнює комунікативний акт, а відтак і процес соціалізації. Тому класичне розуміння поняття соціалізації як «процесу засвоєння індивідом зразків поведінки, соціальних норм і цінностей, психологічних настанов, знань і навичок, які уможливають успішне функціонування людини в соціумі» [3, с. 444] певною мірою співвідноситься із соціалізацією українського студентства, а щодо іноземців, то дефініція, безперечно, потребує уточнення. Соціалізація українського студента пов'язана зі значно більшою кількістю можливих соціальних інституцій і меншою мірою залежить від освітнього процесу вищої школи, тоді як кількість соціальних інституцій, де іноземний студент може реалізовувати себе як індивід, значно менша і часто процес соціалізації відносно регулюється чи керується з боку навчальної установи. Крім того, український студент відчуває безпосередній вплив сім'ї, а для іноземного студента цей вплив менш відчутний та опосередкований через віддаленість від дому та незнання й нерозуміння їхніми батьками українських суспільних реалій.

Більшість учених обумовлює соціалізацію студента освітнім процесом, що, на нашу думку, є цілком закономірно. Наприклад, О. Севастьянова вважає соціалізацію студента специфічним педагогічним феноменом, управління яким здійснюється опосередковано через організацію виховного процесу» [11, с. 9].

Л. Дябел важливою передумовою соціалізації студентів-першокурсників називає сприятливе педагогічне середовище [8, с. 12]. Слушною в цьому контексті видає-

ться позиція Н. Ушакової, відповідно до якої «українська мова для іноземних студентів українських ВНЗ є не тільки навчальним предметом, а й освітньою дисципліною, засобом всебічного розвитку впродовж життя, провідником майбутніх фахівців у їхньому становленні як професійних особистостей, що можуть брати участь у діалозі культур» [12]. Узагальнивши науково-теоретичний досвід вищезгаданих дослідників, пропонуємо розглядати соціалізацію іноземного студента як опосередкований і відносно керований навчальною інституцією процес входження іноземного індивідуума в новий соціум через опанування мови цього соціуму, вивчення, осмислення й наслідування поведінкових моделей, соціальних норм і цінностей, психологічних настанов, знань і навичок, ознайомлення з культурними й ментальними особливостями, що забезпечують успішне функціонування іноземця в цьому соціумі, задоволення його базових потреб, реалізацію особистісного потенціалу в культурно-освітньому просторі іноземної країни.

Процес соціалізації залежить від етнічної приналежності іноземця. Так, для вихідців із країн пострадянського простору він значно легший, ніж для студентів із Африки чи Азії. Адже представники країн пострадянського простору володіють російською мовою, тоді як для студентів з Індії чи Африки деякі соціокультурні особливості українського суспільства викликають «культурний шок», що також підкреслює ключову роль мови в процесі соціалізації. Вивчивши офіційні статистичні дані кількості та відсоткового співвідношення іноземних громадян, що навчаються в Україні, можемо стверджувати, що до 2011 року ТОП-10 країн, громадяни яких приїхали в Україну на навчання, очолювали пострадянські країни (Азербайджан, Туркменістан, Грузія, Узбекистан), вихідці з яких уже мали достатній рівень володіння російською мовою, що значно полегшило їхню інтеграцію в українське білінгвальне суспільство. Однак у 2011 році найбільша кількість іноземних студентів приїхала з Індії (16,4%), і ця тенденція зберігається до нині. А оскільки для цих вихідців українська мова є абсолютно невідомою, то й процес соціалізації значно ускладнюється. Наприклад, крім мовного бар'єру, додаються ще й труднощі культурного та ментального характеру, наприклад, сприйняття часу і простору. Один із засновників теорії міжкультурної комунікації Е. Холл на основі темпоральної рецепції диференціює всі культури на монохромні та поліхромні. Європейські культури, в тому числі й українська, належить до монохромних, тоді як багато студентів-іноземців, що тут навчаються, представляють поліхромні культури. Тому на початковому етапі адаптації цим студентам складно не запізнюватися на заняття, бо для їхньої культури час не конкретний, а відносний; спізнення не вважає порушенням поведінкової норми. Також студентам-представникам поліхромних куль-

тур важко сприймати часові обмеження для виконання завдань, адже для їхніх культур ціннісна діяльність як процес, а не часові межі цієї діяльності. У вихідців із мусульманських країн труднощі викликає українське національне сприйняття простору, зокрема дистанція спілкування, яка в цих країнах залежить від ступеня родинної спорідненості, соціального стану, статі та віку комунікантів.

Соціалізація іноземного студента – це не лінійний, а кількоступеневий процес, тому погоджуємося з позицією О. Білик, яка поділяє його на три етапи:

1) етап соціальної адаптації, у якому саме ефективна мовна підготовка є запорукою його результативності й конформізму (цей етап відбувається на підготовчому факультеті або на першому курсі за відсутності потреби мовної підготовки);

2) етап соціальної інтеграції (період навчання на базових факультетах);

3) етап індивідуалізації, що реалізується в системі післядипломної освіти іноземців (навчання в аспірантурі, докторантурі, стажування), якщо вищу освіту вони здобули в Україні [4, с. 289].

На етапі соціальної адаптації іноземних студентів у процесі вивчення української мови як іноземної формується уявлення про загальнолюдські цінності, толерантність, міжнаціональну взаємоповагу, народні традиції та мовленнєвий етикет українців. Оскільки адаптація студента-іноземця є відносно керованою з боку навчального закладу (науково-педагогічним колективом у ході проведення занять, деканатом чи спеціальними службами психологічної підтримки студентів), то, на думку Т. Вітенько, ця робота має бути спрямована на «формування уявлення у студентів про важливість міжкультурного компонента; зниження інтенсивності культурного шоку; формування вміння правильної інтерпретації поведінки співрозмовника на основі знань особливостей його культури; формування основ впевненої поведінки в мовному середовищі через створення навчальних ситуацій успіху» [5, с. 37].

Успішність перебігу процесу адаптації іноземця залежить від географічного положення, кліматичних умов, особливостей мовно-культурного простору, а також від якості національної системи освіти, зокрема здатності враховувати інтереси й потреби іноземних студентів. Між адаптацією іноземця і якістю його фахової підготовки спостерігаємо прямо пропорційну залежність: чим коротший термін успішної адаптації іноземних студентів, тим ефективніший подальший освітній процес.

Соціалізація іноземця в українському соціумі відбувається постійно: в межах навчального закладу і поза ним. Підтримуємо влучне спостереження А. Мудрика, який у процесі соціалізації людини виокремлює чотири компоненти:

1) стихійна соціалізація під час стихійної взаємодії людини й суспільства, впливу на людину різних життєвих обставин;

2) відносно спрямована соціалізація, яка відбувається у процесі впливу держави на обставини життя певних громадян;

3) відносно соціально контрольована соціалізація, що відбувається шляхом планомірного створення умов для виховання людини;

4) більш або менш свідомо самозміна особистості [9, с. 22].

Стихійна соціалізація іноземця – це результат щоденного спілкування в соціокультурному просторі України в різноманітних ситуаціях (спілкування в магазині, кафе, на ринку, в банку, міграційній службі, поліклініці тощо), взаємодія з українськими студентами й місцевим населенням. Відносно спрямована соціалізація реалізується через регуляторну міграційну політику держави, зокрема через контроль за дотриманням правил перебування в Україні з боку Державної міграційної служби, Міністерства освіти і науки. Однак, як наголошує О.Білик, «найважливішою для іноземних громадян, які приїхали в Україну з метою отримання вищої освіти, є відносно соціально контрольована соціалізація, що відбувається в освітньо-культурному середовищі вищого навчального закладу, де здобуває освіту іноземний громадянин, оскільки саме навчальний заклад бере на себе всю відповідальність за його перебування в Україні» [3, с. 442]. Унаслідок стихійної, відносно спрямованої і відносно соціально контрольованої соціалізації реалізується четвертий компонент – самозміна особистості іноземного студента. Основним викликом, що стоїть перед сучасною українською міжнародною освітою, вважаємо організаційне забезпечення соціального виховання іноземного студента, тобто здійснення соціально контрольованої соціалізації, важливої як для кожного окремого студента, так і для українського суспільства. «Саме тому зростає значення соціалізації як процесу засвоєння іноземними студентами досвіду та ціннісних орієнтацій нового соціуму, що уможлиблює опанування ними нових соціальних ролей у соціокультурному просторі інформаційного суспільства» [3, с. 442].

Цікавим і перспективним для української освітньої системи може бути досвід соціалізації іноземних студентів у США – головного світового лідера на ринку освітніх послуг. Завдяки активному процесові інтернаціоналізації і глобалізації освіти цій країні вдається впродовж багатьох років залучати до своєї освіти найперспективніших студентів із усього світу, що дозволяє зберігати конкурентоспроможність своїх університетів і посилювати геополітичний вплив. Основним фактором американського освітнього лідерства студенти вважають високий рівень адаптивності їхньої системи освіти, яка одним із

основних завдань вбачає створення сприятливого для іноземця психологічного мікроклімату, комфортного полікультурного середовища для різних етнічних груп. Відчуття цінності іноземного студента розпочинається вже з етапу його номінації. Органи управління освітою США цілеспрямовано називають студентів «міжнародні», а не «іноземні студенти». Така номінація могла б бути запроваджена і в українській освітній системі, адже слова «іноземний», «іноземець» співвідносяться в нашому лексиконі зі словами «чужий», «чужинець», тобто наділені негативною конотацією. Тому заміна терміна «іноземний студент» та «міжнародний студент» могла б зняти цей негативний відтінок стереотипного сприйняття вихідців з інших країн. Процес навчання міжнародних студентів у США контролюється з боку багатьох державних інституцій, як-от «NAFSA» (Національна асоціація у справах іноземних студентів), а також створена під її егідою в 2000 році Національна Асоціація радників іноземних студентів, спеціалізована радіостанція «Americas Global College Forum. CFM», розрахована на міжнародних студентів [7]. Крім того, у кожному американському університеті передбачено штат радників із залучення міжнародних студентів (при цьому перевага у відборі радників надається випускникам із числа саме міжнародних студентів), створено культурні центри, а в програмах багатьох університетів передбачено курси інтенсивного вивчення англійської мови, лекції і тренінги з проблем мультикультуралізму й крос-культурної комунікації.

Враховуючи міжнародний досвід, а також опираючись на реалії української освітньої системи, вважаємо за доцільне окреслити комплекс заходів, спрямованих на інтенсифікацію соціалізації іноземного студента в закладах вищої освіти МОЗ України:

- забезпечення нормативно-правової та інформаційної підтримки іноземних студентів;

- вдосконалення системи моніторингу й зворотного зв'язку освітнього процесу. Наприклад, у ВДНЗ України «Буковинський державний медичний університет» запроваджено досвід використання електронних журналів відвідувань занять іноземними студентами, завдяки чому батьки іноземних студентів можуть спостерігати за результатами їх навчання в онлайн-режимі, а, значить, у потрібний час надати психологічну підтримку;

- створення на заняттях із української мови як іноземної комунікативного простору для активізації двох типів прагнення іноземного індивідуума до соціалізації: внутрішнього (обумовленого особистісними стимулами) і зовнішнього (власне соціального);

– інтеграція українських освітніх програм із європейськими та американськими;

– створення при університетах соціально-психологічних служб, які здійснювали б моніторинг адаптації іноземців і надавали їм психологічну підтримку. Так, при ВДНЗ України «Буковинський державний медичний університет» ефективно діє медико-психологічний центр, що надає психологічну допомогу з гарантією конфіденційності і українським, й іноземним студентам, розробляє і проводить для студентської молоді тренінги з розвитку лідерських якостей, мистецтва публічного виступу, подолання страхів, тайм-менеджменту тощо. Створення подібних центрів вважаємо ефективною практикою контрольованої соціалізації, яку доречно перейняти всім закладам вищої освіти, які навчають іноземців;

– створення культурних центрів для іноземних студентів, у яких вони зможуть реалізувати свій творчий потенціал, презентуючи власну культури перед українцями на мистецьких заходах. Наприклад, у Запорізькому державному медичному університеті ефективно діє марокканський культурний центр;

– залучення іноземних студентів до студентського самоврядування;

– створення спеціальних центрів соціальної інтеграції іноземців. У цьому контексті хочемо відзначити позитивний досвід створення Центру міжкультурної комунікації та соціальної інтеграції іноземних студентів при студентській раді Харківської державної академії культури, головне завдання якого – виробити напрями стратегії втілення і координації діяльності із соціального виховання іноземних студентів, соціально-педагогічний супровід, забезпечити взаємодію іноземних студентів із українським соціумом поза межами освітньо-культурного середовища (зустрічі, дискусії, круглі столи, творчі вечори);

– вивчення та впровадження світового досвіду інтенсифікації процесу соціалізації студента-іноземця.

Практичне втілення окреслених заходів, спрямованих на інтенсифікацію соціалізації іноземного студента в закладах вищої освіти МОЗ України, не можливе без оволодіння українською мовою як мовою носіїв соціуму, у яке прагне чи змушений інтегруватися студент. Однак в українському білінгвальному суспільстві студент не завжди може соціалізуватися через українську мову, адже і в центральних, й особливо в південно-східних регіонах України значна частина громадян розмовляє російською. Відбувається певна невідповідність між вивченням української мови як іноземної і комунікативним простором її застосування. Крім того, частина іноземців зацікавлена у вивченні російської мови, зокрема вихідці з пострадянських країн, які бажають продовжувати розпочате вже в рідній країні вивчення російської, а також представники мусульманських країн, для яких знан-

ня саме російської мови розцінюється на Батьківщині як одна з переваг при працевлаштуванні. Однак, якщо впродовж перших двох з половиною десятиліть нашої незалежності іноземець мав право вибору у вивченні мови між українською й російською, то після прийнятих нормативно-правових актів, положення яких спрямовані на підтримку і зміцнення позицій української мови як державної, іноземець зобов'язаний вивчати українську мову. Маємо на увазі наказ МОН України від 18.08.2016 року № 997, який регламентує обов'язковість вивчення державної мови іноземними студентами й аспірантами, а також прийняття нового Закону України «Про освіту» від 05 вересня 2017 року, стаття 7 «Мова освіти» якого передбачає викладання навчальних дисциплін іноземною мовою для іноземних громадян, а також обов'язкове вивчення такими студентами державної мови як окремої навчальної дисципліни. Тобто в деяких випадках можемо констатувати наявний конфлікт інтересів між запитом студента і державницькою мовною політикою. Проте в цій ситуації завдання керівництва і науково-педагогічного складу полягає в роз'ясненні передумов такої позиції держави. Адже країни пострадянського простору, у яких російська мова була поширена серед населення, значно раніше провели мовні реформи, що в результаті зміцнило позиції національних мов і консолідувало суспільство. В Україні впродовж останніх років спостерігаємо тенденцію до збільшення кількості україномовного населення. Вивчення української мови іноземцями, в свою чергу, сприяє популяризації українства у світі, а також виступає вагомим стимулом для українського російськомовного населення розмовляти українською, яке в спілкуванні з україномовним студентом-іноземцем змушене використовувати в розмові також українську.

Висновок. Отже, соціалізація іноземних студентів в українському освітньо-культурному просторі – це складний процес, що з одного боку протікає стихійно в контексті щоденного побуту іноземця, а з іншого – контролюватися з боку освітнього закладу через створення організаційно-методичної системи, яка включає в себе адміністративно-організаційну, виховну роботу з іноземними студентами; організацію інтенсивного опанування української мови як ключового інструменту комунікації, без якої соціалізація іноземця буде або значно ускладнена, або неможлива взагалі. Сутність адміністративно-організаційної роботи університету зводиться до створення сприятливих педагогічних умов задля контрольованої соціалізації, яка, в свою чергу, відобразить у формуванні таких особистісних і соціальних якостей студента-іноземця, як відчуття власної значущості для українського соціуму, освоєння нових соціальних ролей, самостійність у прийнятті рішень, окреслення нових орієнтирів свого ставлення до світу з позицій цінностей нового для іноземця українського

національного світу, розвиток навичок соціальної компетентності (комунікативності), вироблення адаптивної соціально схваленої моделі поведінки (соціальної активності). При цьому більша частина формування цих якостей відбувається в процесі навчання іноземного студента української мови як дієвого й обов'язкового засобу його соціалізації.

Подальші розвідки вбачаємо у розширенні окреслених шляхів інтенсифікації процесу соціалізації студента та їх диференціації відповідно до етапів сходження іноземця в український соціум.

Список використаних джерел

1. Алексеева-Вовк М. І. Педагогічні умови соціалізації студентів засобами культури мовлення : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.05 / КНПУ ім. М. П. Драгоманова. Київ, 2008. 20 с.
2. Бакало О. М. Педагогічні умови адаптації іноземних студентів до навчання у вищих технічних навчальних закладах : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / Нац. авіаційний ун-т. Київ, 2017. 22 с.
3. Білик О. І. Соціалізація іноземних студентів у соціокультурному просторі інформаційного суспільства. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2016. № 4 (58). С. 439–450.
4. Білик О. М. Соціалізація іноземних студентів як педагогічна проблема. *Вісник Харківської державної академії культури*. 2014. Вип. 43. С. 281–289.
5. Вітенко Т., Drożdźiel P., Rudawska A. Підготовка студентів з числа іноземних громадян до участі у програмах академічної мобільності. *Актуальні питання організації навчання іноземних студентів в Україні* : IV міжнар. наук.-метод. конф., (м. Тернопіль, 2–4 трав. 2018 р.) / Терноп. нац. техн. ун-т імені Івана Пулюя. Тернопіль, 2018. С. 37.
6. Голуб Н. Б. Риторика у вищій школі : монографія. Черкаси : Брама-Україна, 2008. 400 с.
7. Дмитриев Г. Д. Анатомия американского университета. Москва : Народное образование, 2005. 224 с.
8. Дябел Л. І. Соціалізація студентів-першокурсників в умовах педагогічного університету : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.05 / КНПУ ім. М. П. Драгоманова. Київ, 2008. 20 с.
9. Мудрик А. В. Социализация человека : учеб. пособ. для студ. высш. учеб. заведений. 2-е изд., испр. и доп. Москва : Академия, 2006. 304 с.
10. Озьмінська І. Мовна компетентність як шлях до успішної особистості. *Вісник Львівського університету. Серія філос.-політолог. студії*. 2018. Вип. 18. С. 176–183.
11. Севастьянова О. А. Соціально-педагогічні умови соціалізації студентської молоді у виховному процесі вищого навчального закладу : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.05 / ЛНПУ імені Тараса Шевченка. Луганськ, 2007. 20 с.

Цуркан Марія. Язык как средство социализации студента-иностранца в медицинских заведениях высшего образования.

Посвящено проблеме социализации иностранного студента в медицинских заведениях высшего образования. Определена роль языка в этом процессе, описаны трудности, с которыми встречается иностранец в ходе первичной адаптации, и способы их преодоления, очерчены возможные пути интенсификации социализации иностранца в украинском образовательно-культурном пространстве.

Ключевые слова: иностранный студент; социализация; адаптация; украинский язык как иностранный; социум

Tsurkan Maria. Language as a Way of Student-foreigner Socialization in Higher Education Medical Institutions.

The paper tells about the problem of socialization of a foreign student at higher education medical institutions, role of language in this process, difficulties with which foreigners can meet in the time of primary adaptation and possible ways their overcoming, intensification of a foreigner socialization in Ukrainian educational and cultural space.

Key words: foreign student, socialization; adaptation; Ukrainian as a foreign language; society

Цуркан Марія Валентинівна, кандидат філологічних наук, доцент кафедри суспільних наук та українознавства Вищого державного навчального закладу України «Буковинський державний медичний університет»

E-mail: maria-ts77@ukr.net

References

1. Aleksieieva-Vovk, M. I. (2008). *Pedahohichni umovy sotsializatsii studentiv zasobamy kultury movlennia* (Extended abstract of PhD diss.). Kyiv [in Ukrainian].
2. Bakalo, O. M. (2017). *Pedahohichni umovy adaptatsii inozemnykh studentiv do navchannia u vyshchyykh tekhnichnykh navchalnykh zakladakh* (Extended abstract of PhD diss.). Kyiv [in Ukrainian].
3. Bilyk, O. I. (2016). Sotsializatsiia inozemnykh studentiv u sotsiokulturnomu prostori informatsiinoho suspilstva. *Pedahohichni nauky: teoriia, istoriia, innovatsiini tekhnolohii*, 4 (58), 439–450 [in Ukrainian].
4. Bilyk, O. M. (2014). Sotsializatsiia inozemnykh studentiv yak pedahohichna problema. *Visnyk Kharkivskoi derzhavnoi akademii kultury*, 43, 281–289 [in Ukrainian].
5. Vitenko, T., Drożdźiel, R., & Rudawska, A. (2018). Pidhotovka studentiv z chysla inozemnykh hromadian do uchasti u prohramakh akademichnoi mobilnosti. *Aktualni pytannia orhanizatsii navchannia inozemnykh studentiv v Ukraini* (p. 37). Ternopil [in Ukrainian].
6. Holub, N. B. (2008). *Rytoryka u vyshchii shkoli*. Cherkasy: Brama-Ukraina [in Ukrainian].
7. Dmitriev, G. D. (2005). *Anatomiia amerikanskogo universiteta*. Moskva: Narodnoe obrazovanie [in Russian].
8. Diabel, L. I. (2008). *Sotsializatsiia studentiv-pershokursnykiv v umovakh pedahohichnoho universytetu* (Extended abstract of PhD diss.). Kyiv [in Ukrainian].
9. Mudrik, A. V. (2006). *Sotsializatsiia cheloveka*. Moskva: Akademiia [in Russian].
10. Ozminska, I. (2018). Mовна компетентність як шлях до успішної особистості. *Visnyk Lvivskoho universytetu. Seriiia filoz.-politolog. Studii*, 18, 176–183 [in Ukrainian].
11. Sevastianova, O. A. (2007). *Sotsialno-pedahohichni umovy sotsializatsii studentskoi molodi u vykhovnomu protsesi vyshchoho navchalnoho zakladu* (Extended abstract of PhD diss.). Luhansk [in Ukrainian].
12. Ushakova, N. I., Dubichynskyi, V. V., & Trostynska, O. M. (2011). Kontseptsiiia movnoi pidhotovky inozemtsiv u VNZ Ukrainy. In *Vykkladannia mov u vyshchyykh navchalnykh zakladakh na suchasnomu etapi. Mizhpredmetni zvyazky* (Is. 19, pp. 136–146). Kharkiv [in Ukrainian].
13. Hall Edvard, T. (1959). *The silent language*. Double & Company, Inc., Garden City, New York.

*Дата надходження до редакції
авторського оригіналу: 05.06.2019*